

levaa tutkimusta eri aloilla. Kirja sopii oppaaksi kielen vertailun menetelmiin niin opiskelijoille, opettajille kuin tutkijoillekin.

KAIUS SINNEMÄKI
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Lähteet

BICKEL, BALTHASAR 2007: Typology in the 21st century. Major current developments. – *Linguistic Typology* 11 s. 239–251.

CYSOUW, MICHAEL 2013: Predicting language learning difficulty. – Lars Borin & Anju Saxena (toim.), *Approaches to measuring linguistic differences* s. 57–82. Berlin: Mouton de Gruyter.

ITKONEN, ESA – PAJUNEN, ANNELI 2010: *Empiirisen kielitieteen metodologia*. Suomi 199. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

KIRSCHNER, ROBERT 1990: Two responses to epochal change. Augustine and the Rabbis on Ps. 137 (136). – *Vigiliae Christianae* 44 s. 242–262.

RIIONHEIMO, HELKA 2007: *Muutoksen monet juuret. Oman ja vieraan risteytymisen Viron inkerinsuomalaisten imperfektinmuodostuksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SYRJÄNEN, KAJ – HONKOLA, TERHI – KORHONEN, KALLE – LEHTINEN, JYRI – VESAKOSKI, OUTI – WAHLBERG, NIKLAS 2013: Shedding more light on language classification using basic vocabularies and phylogenetic methods. A case study of Uralic. – *Diachronica* 30 s. 323–352.

TAINIO, LIISA (toim.) 1997: *Keskusteluanalyysin perusteet*. Tampere: Vastapaino.

THOMASON, SARAH G. 2001: *Language contact. An introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Yleisen kielitieteen klassikko

Ferdinand de Saussure: Yleisen kielitieteen kurssi. Alkuperäisteos *Cours de linguistique générale* 1916. Suomentanut Tommi Nuopponen, esipuhe Carita Klippi. Tampere: Vastapaino 2014. 382 s. ISBN 978-951-768-214-5.

Tieteellinen klassikko on käänteentekevä teos, josta otetaan uusia painoksia, joka käännetään monille kielille ja joka saa uusia tulkintoja sukupolvesta ja kontekstista toiseen. Klassikko nähdään tradition aluksi ja kantajaksi, vaikka sillä edeltäjiä olisikin. Klassikon sisältö voi luotua ja saada yksinkertaistavia tulkintoja. Moni tuntee klassikon sekundäärilähteistä,

mutta usein vain harva sen on lukenut. Klassikon kirjoittaja voi saavuttaa kuolemattomuuden, mutta joskus hänestä tehdään olkiukko. Ferdinand de Saussuren *Yleisen kielitieteen kurssi* on klassikko mainittujen kriteereiden mukaan, ja todennäköisesti se on 1900-luvun vaikuttanein lingvistinen teos. Sitä on myös syytetty jyrkistä dikotomioista tai kielen sosiaalisuuden pinnallisesta käsittämisestä usein anakronistisesti ja teoksen huonosti tuntien. Vihdoin on teoksesta ilmestynyt Vastapainon julkaisemana suomennos. Suomentaja on Tommi Nuopponen, joka esipuheessaan valottaa *Kurssin* kääntämisen erityisiä vaatimuksia. Teokseen sisäl-

tyy lisäksi sen toimittajan Carita Klipin laaja esipuhe.

Alun perin *Yleisen kielitieteen kurssi* ilmestyi vuonna 1916 postuumisti. Se koostettiin de Saussuren hieman vastentahtoisesti pitämien luentosarjojen pohjalta oppilaiden muistiinpanoista. Yleinen kielitiede ei edes ollut hänen alansa, vaan ensisijaisesti hän oli indoeuropeisti. de Saussure ei ollut työtään selittämässä eikä aavistanut sen vaikutusten ja tulkintojen vyöryä kaikkialle ihmistieteisiin. Olemme siten tavallistakin kauempana siitä, mitä tekijä ”todella ajatteli”.

Teos käsittelee kielitieteen peruskysymyksiä. Moniin se vastaa, mutta ennen kaikkea se esittelee niitä suoraan ja selvästi. Klassikkous näkyy siinäkin, että useat kysymyksistä ovat sellaisenaan esitettävissä kielitiedettä mieltävissä tilaisuuksissa, kuten peruskurssilla tai tutkijataapaamisessa. Carita Klipin sanoin ”sen tehtävä on yhä johdattaa aloitteleva kielitieteilijä perimmäisten kysymysten äärelle – osoittaa kielitieteilijälle, mitä tämä oikeastaan tekee, mikä on kielitieteen tutkimuskohde ja mikä on kielitieteen paikka tieteiden joukossa. Saussuren ajattelu toimii kielitieteen epistemologisena peilinä, johon kielitieteilijä voi heijastaa erilaisia tulkintoja ja näkemyksiä kielestä.” (S. 12.) Tuo pätee, sillä yhtä tiivistä ja laajaa teosta ei liene, vaikka ansiokkaita perusteoksia ilmestyy jatkuvasti. *Kurssi* on jokaiselle lingvistille jotenkin tuttu, kuten se on tuttu semiootikoille, antropologeille, kirjallisuustieteilijöille, filosofeille, historioitsijoille, psykologeille ja sosiologeille – kaikille, joiden alalla strukturalismi on ollut merkittävä vaikutte. Lukijan kannattaa hetki miettiä, mistä näkökulmasta teosta alkaa lukea.

Ferdinand de Saussure 1857–1913

Esipuheessa Carita Klippi esittelee de Saussuren elämänvaiheet pätevästi. Koti Genevessä oli varakas ja sivistynyt. Lap-

sena suuntaus oli luonnontieteisiin, ja jo varhain pojassa ilmeni järjestelmällisyyttä. Nuorena de Saussure opiskeli historiallis-vertailevaa ja nuogrammaattista kielitiedettä Leipzigissa ajan johtavien lingvistien ohjauksessa. Hän kävi murreretkellä Liettuassa ja kirjoitti indoeurooppalaisten kielten vokaalistosta tutkimuksen, joka jo enteili negatiivisten suhteiden järjestelmää. Hänestä tuli professori Pariisiin, jossa hän keskittyi muun muassa goottiin ja tutustui Michel Bréaliin ja semantiikkaan. Viimeiset elinvuotensa professorina Genevessä hän tuskaili terveytensä, kirjoittamisen rima-kauhun ja yleisen kielitieteen käsitteiden kanssa.

Kurssi

Muistiinpanoista koostettu *Yleisen kielitieteen kurssi* on karua ja keskittynyttä asiatekstiä. Rakente on johdonmukainen, joskin monet perustavat aiheet hajautuvat useaan paikkaan, mitä ei voi sisällön laajuuden ja mutkikkuuden vuoksi välttää. *Kurssi* koettaa määrittää kielen ja kielitieteen. Se pohtii, mitä kieli on, miten sitä voi tutkia ja mitä voidaan tietää esimerkiksi kielen psykologisuudesta tai kuolleista kielistä.

de Saussuren mukaan kielitieteen kohteena on kaikki kieli: kuollut, elävä, kirjoitettu, puhuttu. Tehtäviä on kolme: kielen kuvaus ja kielihistoria koko 1800-luvun laajuudessaan, universaalit lait ja alan määrittäminen ja rajaus. Ohjelma mahtuu nykyiseen yleiseen kielitieteeseen, mutta de Saussuren aikana historia korostui ja keskityttiin sanaan, sillä vallitseva dia-kroninen lingvistiikka tutki ja systematisoi fonologisten ja morfologisten ilmiöiden menneisyyttä. Kolmas kohta on kiinnostava, sillä nykyään puhutaan harvoin siitä, mihin kielitiede ei ulotu. Koko teoksen ajan luennoitsija miettii tieteensä rajaa suhteessa etnografiaan, historiaan, fysiologiaan, sosiologiaan ja

psykologiaan. de Saussure erottaa kielitieteen normatiivisesta deskriptiivisestä grammatiikasta ja filologiasta, vanhojen tekstien tutkimisesta. Hän esittelee lähihistorian historiallis-vertailevaa ja nuorgrammaattista kielitiedettä. Hän esimerkiksi arvostelee indoeuropeisteja rekonstruktion ymmärtämättömyydestä ja sanskritin korottamisesta äitikielen asemaan, mutta toisaalta antaa tunnustusta muun muassa Franz Boppille näkemyksellisyydestä indoeuropeistiikan alkuvaiheissa ja nuorgrammaattikoille analogian järkevistä käsittämistä. de Saussure torjuu aikansa idealistisia ja rotuopillisia ajatuksia ja aatteita, kuten kansallisromantiikkaa ja kansallishenkeä. Nuorgrammaattista kielitutkimusta hän ei juuri arvostelee, mutta hänen kielikäsitöksensä ja tutkimusasetelmansa on sen vastainen.

Tutkijana de Saussure on rationaalinen systemaattikko, vaikka humanistinen sivistys läpäiseekin hänen tutkimuksensa. Sarkastinenkin hän osasi olla:

Kielen herättämällä kiinnostuksella on paradoksaalisena seurauksenaan, että siitä on versonut enemmän ennakkoluuloja, järjettömiä käsityksiä, kangastuksia ja kuvitelmia kuin mistään muusta aiheesta. Näillä erehdyksillä on oma psykologinen kiinnostavuutensa, mutta kielitieteilijän tehtävänä on ennen kaikkea kumota ne, hävittää ne niin perusteellisesti kuin mahdollista. (S. 80.)

Tuon esittämistä opiskelijoille provokaatioksi kannattanee nykyäänkin kokeilla.

de Saussurelle kieli on ajatuksia ilmaiseva merkkien järjestelmä, jota määrittää vain sen elementtien kulloinenkin tila. Se on metodologisesti välttämätön synkroninen leikkaus, joka perustuu konkreettisten yksiköidensä vastakohtaisuuksiin, identiteetteihin ja eroihin ja muodostuu yksiköiden syntagmaattisista ja assosia-

tiivisista suhteista. Kieli on laajin arbitraarinen semiologinen (so. semanttinen) järjestelmä, mallikelpoinen ja lupaava muille tieteille. Merkit ovat psyykkisiä mutta eivät abstrakteja. Seuraavassa muutama otos de Saussuren teeseistä.

Kieli on homogeeninen. Heterogeeninen puhunta, kielenkäyttö, on yksilön vallassa. Yhteisön ilmaisukeinot perustuvat kollektiiviseen tottumukseen eli sopimukseen. Kieli on tottumusten kokonaisuus, jonka avulla ihminen voi kommunikoida. Puhunnan seurauksena syntyy sanojen varanto, joka tallentuu yhteisön jäsenten mieliin, mutta vain yhteisössä se on täydellisenä. Kieli on sellaisenaan perintöä edeltäjiltä, eikä kukaan näytä tehneen konventioita. Kieltä ei opita eikä käytetä harkiten.

de Saussuren mukaan kieli yhdistää vallitsevan tilan ja muutoksen, mikä tarkoittaa, että kieli on joka hetki järjestelmä, mutta kuitenkin se aina liikkuu. Äänteet ja merkitykset muuttuvat, kieliopilliset suhteet jäsenyivät uudelleen. Kielen tila on historiallisten tekijöiden tuote. Kieli ei siis ole vapaa, vaan sosiaalinen ja historiallisesti jatkuva. Siksi kieli on muuttamaton eli vastustaa mielivaltaisia korvaamisia; yksilö ei voi merkkiä arvostella, perustella eikä muuttaa. Kielenhuoltokin menestyy vain satunnaisesti.

de Saussuren mukaan kielitieteen kohde on jo muodostuneen kielen tavanomainen ja säännöllinen elämä, vaikka se onkin epäyhtenäinen, mutkikas ja häilyvä. Kielestä voi tutkia yhtä puolta kerrallaan tai sekavalta näyttävää kokonaisuutta, mutta lähtökohtana on oltava kielen järjestelmä. Vain se on itsenäisesti määriteltävissä ja tarjoaa älyllisesti tyydyttävän tukipisteen. Kielen järjestelmä on itsessään kokonaisuus ja luokittelun perusta, näin se saakoon etusijan.

de Saussurelle kielellinen merkki on arbitraarinen konventio, symboli. Arbitraarisuus tarkoittaa muodon ja merkityksen suhteen mielivaltaisuutta, moti-

voimattomuutta, keskinäistä riippumattomuutta. Se mahdollistaa merkin sosiaalisen konvention vakiintumisen ja kommunikaation ja toisaalta sallii sen muuttumisen. Poikkeuksia arbitraarisuudesta ovat onomatopoeettiset sanat ja kompleksiset ilmaukset (esim. johdokset ja lauseet). Arbitraaristen osien kokonaisuus ei ole arbitraarinen kokonaisuus, vaan niissä on suhteellista motivoituneisuutta. Kielen elävyyden taas takaa analogia, jota tuottaa psykologinen assosiaatio- ja rinnastuskyky. Se vaikuttaa kielessä laajalti ja välittömästi.

Foneemista puhuessaan de Saussure on aivan kuin nykyajan formalistinen teoreetikko, joka jopa uskoo kuvauksensa psykologiseen todellisuuteen. Artikulaatiosta lähtien hän tavoittelee fonologiaa, joka tarkastelee äännejärjestelmää kuin algebrallisia yhtälöitä, jonka abstraktit yksiköt ovat psykologisesti todellisia ja konkreettisia.

Yleisen kielitieteen kurssi ei ole ongelmaton, eikä de Saussure selviä kaikesta kunnialla. Isot dikotomiat, kuten synkronia–diakronia, langue–parole, syntagmaattiset–assosiativiset suhteet, eivät jäännöksettä ja ristiriidattomasti selity, eivät myöskään niihin liittyvät konkreettisuuden ja abstraktisuuden sekä toisaalta psykologisuuden määritteet. Arvon negatiivisuus ei aina päde, akustisten kuvien konkreettisuus ei kaikessa vakuuta.

Mutta ontologian, metodologian ja epistemologian pohdintaan *Kurssi* on ainutlaatuinen. Sen kirjoittaja ei pelkää esittää kysymyksiä eikä pelkää jäävänsä vastausta vaille. Hän todella pohtii, mitä voimme kielestä tietää ja miten sitä kannattaa tutkia. Harvoin nykyään puhutaan yhtä ytimekkäästi kielen keskeisistä ominaisuuksista ja ilmaisuvoimasta kuin de Saussure tekee muun muassa arbitraarisuutta ja analogiaa miettiessään. Taustalla on nöyryys valtavan tutkimuskohteen äärellä sekä toisaalta kokemuksen tuoma varmuus nähdä tieteen epistemologisen

horisontin rajat. Tämä näkyy monissa ”vajaissa” tai kielteisissä näkemyksissä: kieltä tai murreta ei sovi määritellä tiukasti, äänteenmuutoksen suuntaa, paikkaa tai kestoa ei voi ennustaa, tietomme menneistä kielistä ovat aina fragmentaarista, syntaksi on pelottavan avointa. Teoksen syvyys näkyy myös pitkänä pohittamisena siitä, millainen abstraktio kieli, *langue*, on ja miten se on metodologisesti välttämätön empiiriselle tutkimukselle. Kieli on pysäytettävä, jotta sen tilaa voisi tutkia. Näkemys on historiaa ja puhuntaa ymmärtävä, mutta strukturalistinen ja metodologisesti staattinen eikä lainkaan funktionaalinen.

Kurssin jälkeen strukturalismi alkoi elää omaa elämäänsä. Usein on sanottu, ettei esimerkiksi synkronia–diakronia-dikotomia tiukkana päde. Kanta oli jo *Kurssissa*, sillä kielihistorioitsija de Saussure tunsikin kielen muuttumisen ja synkronisen variaation. Hänelle kyse ei ollut ontologisesti eksklusiivisesta dikotomiasta vaan käsitteellisestä jaosta ja metodologisesta välttämättömyydestä.

Jälkiviisastelun uhallakin voi sanoa, että *Yleisen kielitieteen kurssin* suojelella lukemisella fennistiikassa olisi voitu elää strukturalismin ja äännehistorian rauhanomaista rinnakkaiseloa. Vaikka de Saussuren metodologinen näkemys suosi synkronista kielen tilan kuvausta, oli hän kielihistorian ja murteentutkimuksen asiantuntija ja ajatteli muun muassa kielen elämästä ja analogiasta kuten 1900-luvun äännehistoriafennistit: kielen elämä on hapuilevaa, ja analogia yhdenmukaistaa kieltä ennustamattomasti.

Suomennos

Esipuheessa Klippi selvittää 1800-luvun loppukymmenien kielitieteen tilanteen *Yleisen kielitieteen kurssin* kannalta valaisevasti. Yhtäällä oli naturalismi (typologia, spekulatiota kielen alkuperästä, sukupuumalli, eliömetafora) ja kieli-

tieteen hieman alemmuudentuntoinen suhde laeilla operoivaan luonnon-tieteeseen ja universaaleihin. Toisaalla historiallis-vertailevan kielentutkimuksen piirissä kielitiede katsottiin ihmistieteeksi tai historialliseksi tieteeksi, jolloin kieli oli artefakti, konstruktio, sosiaalinen tosiasia tai yksilöpsykologinen olio ja verrattavissa tapoihin, tottumuksiin, rituaaleihin ja instituutioihin. Suuntausten välillä oli eroja ontologiassa ja metodologiassa. de Saussurelle naturalismi ei kelvannut lainkaan eikä historiallinen kielitiedekään riittänyt, sillä hänen mukaansa kielen staattisen tilan tutkimusta ei saa sivuuttaa. Hän erotti kielen tilan kielen elämästä ja katsoi, että abstraktio on välttämätön fiktio. Alituisen muuttuvan kielen tutkimukseen voi tarttua vain diskreettien kategorioiden avulla, sillä liike ei tule ymmärretyksi ilman staattista kiintopistettä.

Esipuhe valaisee myös sitä, kuinka empiristinen murre tutkimus kyseenalaisti diakronisen kielitieteen käsityksiä epäilemällä universaalien käsitteiden ontologista statusta. Pohdittiin, onko kielen perusyksikkö laji vai yksilö, onko murre todellinen vai konstruktio, onko se jatkumo vai diskreetti kategoria ja onko tieteen tehtävä kuvata ja löytää kieli vai konstruoida se. Myös puhujan ymmärrys murteestaan ja kielestään sekä kansan-etymologia ja tilanteinen variaatio hämmensivät tutkijoita. Nihilismi uhkasi: onko kieltä edes olemassa? de Saussure ilmeisesti masentui. Lopulta syntyi abstraktio, *langue*, ”ykseus moneudessa”. Asian vaikeus ja perustavuus näkyy *Kurssissa*, ja esipuhe valaisee syntyprosessin. Vähitellen kielitiede sai varmuutta metodologian ja ontologian kysymyksissä ja käsityksissä kielestä ja kielitieteestä. Klippi esittää de Saussuren käsityksen maltillisena empirismin ja teorialähtöisyyden välissä:

Homogeeniset kategoriat ovat ”kielen elämästä” abstrahoituja käsitteellisiä entiteettejä, joita ilman tieteen tekemi-

nen kävisi mahdottomaksi. Saussuren diskreetit kategoriat ja käsitteet perustuvat varovaiseen konventionalismiin, jonka mukaan kategoriset kehykset, joihin haluamme empiirisen aineiston sijoittaa, ovat ihmisen laatimia, mutta niitä ei ole laadittu sattumanvaraisesti, vaan jollain tapaa mittojen mukaan vääristelemättä ilmiöiden olennaisia ominaisuuksia. (S. 42–43.)

Esipuhe kertoo myös niistä mutkikkaista vaiheista, joiden kautta de Saussuren kolme kertaa pitämän luentosarjan puhe kirjaksi koostettiin. de Saussuren ja *Kurssin* tutkimushistoriassa on ollut monia näkemyksiä, mutta moderni tieteen-sosiologinen ote näyttää puuttuneen. Esipuhe suhtautuu teokseen ja sen tekijään hienovaraisesti: se sijoittaa ne aikalaiskontekstiin ja pohtii ajan tieteenihanteita ja tieteenvälisyyttä niin, että sekä vallitseva diakroninen kielitiede että strukturalismin orastavat ideat näkyvät. Anakronismit ja jälkiviisauden esipuhe jättää lukijalle, esimerkiksi vertailun eri tutkimustraditioiden myöhempiin vaiheisiin. 1900-luvun alun imperiumien horjumisen ja kansallisvaltioiden kehityksen aikaan kieli ja kielitiede olivat usein ideologisessa ja poliittisessä käytössä. Esipuhe ei asiasta puhu, koska de Saussure keskittyy synkroniseen kielen tilaan, jonka sosiaalisuuden hän toteaa, ja vain harvoin ilmaisee epäilevän suhtautumisensa esimerkiksi rodun, kansanluonteen tai ilmaston vaikutukseen kieleen.

Esipuhe on asiantunteva ja kattava, mutta se on suunnattu melko valistuneelle lukijalle. Muuten tuskin voisi olla, sillä *Kurssia* ei juuri voi vesittää pelkistää tai keventää. Opiskelijoille de Saussure tulee tutuksi peruskurssilla, ja monien kielitieteen suuntausten johdannossa arvioidaan suhdetta strukturalistiseen näkemykseen kielestä. *Yleisen kielitieteen kurssi* on siis harvalle ensikosketuksen ajatuksiin, joten esipuheen sopii olla

vaativa. Se onkin vakuuttava kontekstuaalisointi *Kurssille* ja lopettaa turhan miettimisen siitä, mitä de Saussure ”todella sanoi”. Esipuhe kotouttaa *Kurssin* monipuolisesti, josta syystä suomennos on saanut tilaisuuden jäädä autenttiseksi.

Suomentaja Tommi Nuopponen kertoo omassa esipuheessaan tutustumisestaan alkuperäisiin muistiinpanoihin ja *Kurssin* edellisiin laitoksiin sekä sananvalinnoistaan, mistä selviää työn haastavuus ja monien täsmällisten käännösvastineiden puute. Käännös itse on varmaa, kieli sujuvaa ja sananvalinnat sopivia. Suomentajan ja toimittajan huolellinen paneutuminen näkyy alaviitteissä, jotka hienovaraisesti ja innokkaasti tarjoavat lisä- ja taustatietoja.

Ensimmäisen julkaistun *Yleisen kielitieteen kurssin* koostajien Charles Ballyn ja Albert Sechehayen esipuhe on myös mukana. Siinä mainitaan, että kolmas *Kurssi* oli julkaisun pohjana, mutta muitakin oli hyödynnetty sekä muutamia löydettyjä de Saussuren omia muistiinpanoja. Joiltain osin *Kurssi* alun perinkin oli vajaa. Koostajat totesivat vaikeaksi

muuntaa luennot kirjoitukseksi ja toivoivat, että kritiikki kohdistettaisiin heihin luennoitsijan sijaan. Tätä voi pitää varoituksena laittaa liikaa sanoja de Saussuren suuhun.

Funktionaalinen kielitiede, sosiolingvistiikka ja pragmatiikka ovat sittemmin laventaneet ja syventäneet lingvistiikkaa kauas *Kurssin* asetelman rajojen yli. Syntaksi avoimuudessaan oli de Saussurelle ongelma – nykyään se on kehittynyt pitkälle. Lisäksi pitää ottaa huomioon aikalaiskonteksti nuogrammaattisuuksiin ja nationalismeineen ja sitten harakita, mitä de Saussurelta on kohtuullistettava.

Viime vuosina on suomennettu monia klassikoita muun muassa Aristoteleelta, Hegeliltä, Kantilta ja Adam Smithiltä. Liki sata vuotta de Saussuren *Yleisen kielitieteen kurssin* ensimmäisen ilmestymisen jälkeen Vastapaino teki kulttuuriteon julkaisessaan sen suomeksi.

TAPANI KELOMÄKI
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Monipuolista pyyntötutkimusta yksissä kansissa

Paul Drew & Elizabeth Couper-Kuhlen
(toim.): *Requesting in social interaction*.
Studies in Language and Social Interaction
26. Amsterdam: John Benjamins 2014.
371 s. ISBN 97890 272 2636 5.

Pyytäminen on yksi keskeisimpiä sosiaalisia toimintoja. Pyyntöjen ja yleisemmin direktiivien (ks. ISK 2004: § 1645) tutkimus on ollut kymmenen viime vuoden aikana hyvässä nosteessa niin Suomessa

kuin ulkomaillakin (esim. Lindström 2005; Heinemann 2006; Curl & Drew 2008; Vine 2009; Honkanen 2012; Laury 2012; Rossi 2012, 2015; Tanner 2012; Lauranto 2015). Tähän aaltoon liittyy nyt Paul Drew’n ja Elizabeth Couper-Kuhlenin (2014) toimittama artikkelikokoelma *Requesting in social interaction*. Teokseen kuuluu kolmetoista erillistä tutkimusartikkelia, joista ensimmäinen on samalla kirjan johdanto. Yksi artikkeleista